

Vita Epaminondae

Dissertatio in primum semestre anni MDCCCXXX

1830

Dorpati.
XL ante Calendas
Iunii

C. F. Weyrich. stud. theol.
D

Lem. l. Recens. m. Jun. 1830.

22
-X-

Epaminondas.

Ingens bellum Peloponnesiacum finitimum erat, quo
primae Graeciae civitates magnis viribus et vario
sorte inter se contenderunt de Hegemonia, A-
thenae et Sparta. Athenienses, primum mari
victores, classem ultimam amiserant in pugna
navali ad Aegor Potamias, qua Lysandro duce La-
cedaemonii rem Atheniensem omnino dirue-
bant. Athenae circumfessae magna penuria et
discordia laborabant. Pace facta aegris conditio-
nibus Athenis triginta imponuntur tyranni.
Ita Spartani soli Graeciae imperabant, et
tanta fortuna corrupti, multum, quam antea
habuerant, probitatis amiserunt. Uti Athenas
ita etiam alias Graeciae civitates opprimere
studebant, quae contra Lacedaemoniorum prae-
validas opes repugnabant. Barbarorum opes
interim magnam sibi comparaverant vim in
res Graecas, quibus potissimum Spartani suo com-
modo imperabant, quod maxime in Antalcidae
pace cum Barbaris facta, elixit. Nullus vero
credebat, Thebas, quas semper Graeci contemne-
bant, virum procreaturas, qui primus Lacedaemonia in
acie adspicere audebat Boeotiorum.

Hoc enim fere tempore natus est Thebis Epaminondas, vir eximia fortitudinis et ingenio praevalido, nec minore virtute. Natus est bonis sed egenis parentibus atque honesto loco. Pater erat Polymnis Thebanus, mater vero ejus ab antiquis scriptoribus relicta, tamen in vivis adhuc fuit, quam filius primus sibi vindicavit lauros in Leuctrica pugna. Tamen parentes ejus tunc ad extremam senectutem pervenerint oportet, nam Plutarchus commemorat, cum quadraginta habuisset annos, cum praeceffe inciperet rei publicae. Frater ejus Caphisias memoratur. —

Usque ad quadragimum annum, ut memoratum est, nullo fungebatur publico munere. Interim a pueris maxime operam dedit litteris, et pythagoricae studebat philosophiae. Non curans paupertatem, Lyfim Tarentium, Pythagoricum, sibi vindicavit magistrum, qui dissertationibus suis juvenem ad virtutem incitavit, quae postea omnium ejus forte factorum dux et magistra erat. Lyfidi huic sic erat deditus, ut a dolensens tristitiam et severum senem oneribus aequalibus suis in familiaritate anteposuerit, neque prius eum a se dimiserit, quam in doctrina tanto antecessit condiscipulos, ut facile intelligi posset, pari modo superaturum omnes in ceteris artibus. — Alii inter quos Gregorius Nazianzenus, Epaminondam Philolai Pythagorici discipulum faciunt. Musicam, ut Nepos et Plutarchus afferunt, Dionysius, Lyristes Thebanus, cum docebat. Tibis cantare ab Olympiodoro accepit, Periclis magistro, cujus nomen

Plutarchus in libro, qui inscribitur Musia.

Plutarchus in vita Periclis.

celebratissimum erat Athenis. — Ita Epaminondas omnes, quae tunc in Graecia dicuntur ^{erant} artes liberales et liberales, a clarissimis tum temporis magistris acceptas, probe callebat. — Nec corporis exercitationem neglexit. In palaestra corpore exercitavit non solum athleticè, sed etiam militariter, quare magnam nactus est corporis velocitatem. Valetudinem confirmavit temperantia, et paupertate, quam ~~semper~~ nunquam reliquit, immo solus omnium beneficia, ab amico familiarissimo ei proposita, recusavit. Erat hic Pelopidas, Hippocli filius, Thebanus, quem exemplo suo Epaminondas ita in virtutem traxit, ut dives et nobilis Pelopidas ut in ceteris rebus ita in paupertate, in vestibus et alimentis, in periculis et laboribus par ei fieri studeret. Quam obrem amicicia eorum ita erat incorrupta, ut nunquam dissentirent, quo magis civitati consulebant, quam multi haud minoris gloriae viri aliarum civitatum, ut Aristides et Themistocles Athenienses. — Hanc amicitiam, ut nonnulli referunt, in pugna ad Mantineam (quae pugna intercadia 14. anno belli Peloponnesiaci facta est, qua Thebani ex partibus Lacedaemoniorum stantes, vicerunt) crexerunt. Pugnabant enim inter pedes contra Arcadios, Atheniensium socios. Cum vero Lacedaemonii fugam caperent, soli adversus hostes cum

Plat. in Pelopida.

Plat. l. c.

— 4 —
 suorum manu habant. Pelopidas septem
 acceperat vulnera et inter cadavera circum-
 jacentia cecidit. Quod Epaminondas animam
 audit, et, adflans Pelopidas, usque pugnavit, donec
 ipse vulneratus est. Hoc momento ab Agesi-
 poli, Spartanorum rege superveniente servatus
 est, cum amico Pelopida.

Primum publicum munus subit, cum
 Spartam cum mitterent Thebanis, ubi eloquen-
 tia adversarios longe vicit. Inquit inter
 multa alia Lacedaemoniis, quam fufis verbis
 multa et gravia Thebanis crimina objicerent,
 hi saltem breviloquentiae vestrae finem im-
 posuerunt. Thebanis, ~~tum~~ qui Boeoticiis urbi-
 bus contra pacta pacis ab Antalcida factae
 libertatem reddere volebant, Lacedaemonii
 tum bellum indicarunt. Cum hoc bello Theba-
 nis, qui Epaminondam ducem fererant, oracula
 aderentur, cladem alia alia victoriam denuncian-
 tia, pax ad dextram tribunalis, illa ad sinistram
 poni iussit. Positis autem omnibus, sur-
 gens, si, inquit, parere ducibus velitis, et cum
 hostibus concurrere, haec vobis oracula sunt,
 ostensis melioribus: quod si periculum formi-
 datis, illa, monstratis deterioribus.

Plut. in apophthegm.

Plut. l. c.

— 5 —
 Socios habebant Argivos, et, cum idem ab Athenien-
 sibus postularetur, Callistratus, legatus Athenien-
 sis, Thebanos et Argivos culpabat, et civitatis
 Orestem Pedipumque exprobat, ^{vere} surgens Epami-
 nondas, Fatemur, inquit, et apud nos natum esse
 parricidam, et apud Argivos matricidam; sed
 eos, qui haec patrarant nos eiecimus; Athenien-
 ses exceperunt. Tum in pugnam descendit in
 campis Leictreiciis adversus Lacedaemonios. Tum
 vero in hostes tendenti Triton fieret, quaererent
 que militer, quid Deum significare putaret; sta-
 pesactor, inquit, esse hostes, qui cum talia loca
 habeant in propinquo, in talibus castra meten-
 tur. ^{nam} Suis aliis etiam malis, ut videbatur, omni-
 bus meta percussis versu Homérico (H. ii. 243)
 animum auxit.

Εἰς οἰαροὺς ἄελκτος, ἀπὸ νεβῶν πρὸς πᾶτερς.
 Tum praelium inquit. Epaminondas ipse robora
 Thebanorum duxit, Pelopidas cum sacra manus
 latens hostium preffit. Lacedaemonii, forti-
 ter quidem pugnantes, amisso rege Cleombrote
 magna clade sese receperunt. Epaminondas,
 sciens, Spartanos id genus calamitatum tegere,

Plut. in apophthegm.

Plut. l. c.

Diodorus Siculus. lib. 15.

Plut. in apoph.

ut magnitudinem eorum cladis demonstraret,
non cunctos simul cadavera permisit tollere;
sed sua singulis civitatibus; quo deprehensum
est, amplius mille Lacedaemoniorum ceri-
diff. Ex omnibus vero, quae sibi clara et ho-
nosta contigissent, hoc esse jucundissimum
dicebat, quod utroque parente vivo Lacedae-
monios ad Leuctram vicisset. Cumque alius soli-
tus est uncto corpore vultuque sereno prodire in plebs;
cum postri die huius pugnae processit squalidus et
humilis; et amicis interrogantibus, ex quid ipsi ma-
lestum accidisset, Nihil, inquit, sed heri me plus
aequo elatum animadverti, itaque hodie illius
gaudii intemperantiam castiga.

Biennio post hanc pugnam Epaminondas et
Pelopidas, Boeotarchi facti, Lacedaemona inva-
serunt, omnesque, per quas via duxit, gentes ad
defectionem permoverunt. Tum Messenios jam-
dudum a Spartanis oppressos exilio revocavit; ur-
vamque eis condidit urbem, Messenem, et re-
gione montis Ithomis, cujus etiam ~~est~~ extruc-
tio multis sanctis omnibus comitabatur. Tum
Spartam urbem aggressi sunt, quam via Agesilaus
virtute et dolis ab interitu servavit. Cum vero hi-
ems prope esset, et Athenienses contra Thebanos age-
bant, Epaminondas Lacedaemona relinquere

Plut. in. apophthegm.

Peloponnesum coactus est, postquam vero omnes
agros devastarat. Athenienses vero a tergo omnes
occuparant aditus, duce Iphicrate. Epaminondas
vero iter per lenchream direxit, quae negligentia
Iphicratis libera erat, et paucis proeliis, in qua-
bus vicerant, factis, Thebani incolumes et victo-
res in Boeotiam advenere. Thebis autem haud me-
ritis honoribus excipiebantur Epaminondas et
ceteri duces. Qui cum capitis postularetur cum
collegis, ut qui praefecturae fiae contra leges
quatuor prorogasset menses, reliquos duces cul-
pam in se referre iussit, tamquam ab eo coas-
tas. Ipse vero negavit sermones rebus gestis se
meliores habere, sed si omnino aliqui ^{sunt} ad
iudices dicendum, postulare ut, si ipsum inter-
ficerent, in cippo titulum damnationis inferi-
berent, quo Graeci scirent Epaminondam The-
banos invitari adegisse ad vastandam incendiis
Lacedaemona, nihil hostile per quinquaginta
annos passam, Messeniam post ducentos trigin-
ta annos habitandam civibus restituisse, Arca-
des collegisse, et in unum corpus redegisse, Grae-
cis denique liberum suarum legum usum
reddidisse. Haec enim sunt illa expeditione gesta.

Plut. in. apophthegm.

cum sui ex acie retulissent, vulnus opposita manu
 oppressit, suoque prospectans. Dolorem eo usque
 pertulit, donec aequatum vidit pugnae exitum.
 Inde cum ~~ex~~ manu a vulnere remota animam
 efflasset, eo ipso in loco, in quo praelium com-
 missum fuerat, sepulturae mandatus est. Tum-
 locus, inposita erat columena circumfuso, in
 quo Draco caelatus erat. Significabat autem Dra-
 co iste, Epaminondam ab iis genus Ducere, qui Spar-
 ti vocabantur, quod et satis Draconis Dentibus
 nati crederentur.

Delatus in tentorium Epaminondas a se vocavit
 Daiphantum, post illum Gollidam, quos cum
 interiisse intellexisset, suavit cum hostibus pa-
 cem proponere, quoniam Dux nullus erat. Verba
 quae ejus res comprobavit. Ita probe cives suos
 noverat. Tum vocem spiritumque colligens,
 id unum a circumstantibus requisivit, num ca-
 denti sibi scutum ademisset hostis. Quod ut sen-
 vatum audivit, allatum, velut laborum glo-
 riaeque socium, osculatus est. Iterum quaesivit
 utri vicissent? Ut audivit Thebanos, bene ha-
 bere se rem dixit, atque ita velut gratus laban-
 dus patrias expiravit. Tres urbes de honore cer-
 tarunt, patriam esse militis, qui morti fero vulnere

Plutarchus in apophthegm.

Justinus: VI, 8.

Plutarchus in Agesilao

Epaminondam afferisset, Athenae, Sparta, et Thebae.
 Athenienses dicebant Grijllum fuisse, fili-
 um Xenophantis; Mantineenses, civem Machae-
 monem; Spartani Antiratem civem, cui etiam
 honores et privilegia concedebantur, quibus etiam
 ejus posteri fruenterentur.

Hic Epaminondas inter clarissimos Graecorum
 imperatores merito quis principalem locum tri-
 buat, vel saltem cum nulli secundum dixerit.
 Proprio Marte usque ad ducem Thebanorum cla-
 rissimum, bonum civem et sapientem sese
 exhibuit. Ille solus patriam ceteris natio-
 nibus Graecis claritudine et gloria parem
 reddidit, nam ablato hoc Duce Thebanorum
 reliquae publicae vires hebetatae sunt, ut non
 tam illam amississe, quam cum illo interiisse
 omnes viderentur. Nam neque hunc ante du-
 cem ullum memorabile bellum gessere, nec
 postea virtutibus, sed cladibus insignes facere,
 ut manifestum sit, patriae gloriam et natam
 et castitatem cum eo fuisse. Fuit incertum,
 Dux melior, an vir esset. Erat enim, ut in bello
 maximus, domi modestus nec unquam super-
 bus. In concionibus accipere, quam ipse dicere malibat.

Justinus: l. c.

nec unquam, quum in circulo venisset, in
quo aut de republica disputaretur, aut de philo-
sophia sermo haberetur, inde prius discessit,
quam ad finem sermo esset adductus. Fuit
vero etiam illa disertus, ut puer maximis rheto-
ricis Atheniensium anteponebat cum liceat.
Amore patriae pars Leonidae, iustitia paucis
stidern superabat. Fuit tanta abstinentia, ut
nunquam divitias preterit. Cum Jason, Thessa-
lorum tyrannus, Thebas venisset, et Epaminonda
admodum egeno duo millia aureorum misisset,
is aurum repudiavit, quinquaginta denariis
a quodam civis mutuo acceptis pro viatico,
cum in Peloponnesum cum exercitu irrupit.
Rursus, cum ipsi Persarum rex triginta Darico-
rum millia misisset, Diomedonem acerbè in-
crepuit, qui tantam confeceret navigationem
corrumpendi Epaminondae gratia, relique re-
nantiare eum iussit, se ei gratis fore amicam,
Thebanorum commodum studentem, incommo-
dum meditati, hostem. Legatum tum deduxit,
ut inviolatus proficisceretur. Nec passus est,
si alii, de quibus sciret, corrumpere eum, nec
minus aegre ferebat cum audisset, satellitem
multum pecuniae a captivo quodam accepisse.

1) C. Nepos.

2) Plut. in apophthegm.

Mihi, inquit, fructum redde, tibi quae cauponam
eme, mihi qua vitam exigas. Diverchim ac bea-
tus factus volens adhuc eodem modo pericu-
lum adire. Secundum Pythagorae rationem
adeo frugali utebatur cibo, uti, ad coenam
vocatus a vicino, cum ibi invenisset bellari-
orum, obsoniorum, et unguentorum appara-
tum, statim abiecit, dicens, ego te sacrificare
putabam, non luxuriare. Ego collegis ratio-
nem de impendiis aliquot dierum reddente,
id modo succensuit, tantum consumptum olei.
Demirantibus autem collegis, professus est, non
sumptum se molestè ferre, sed si olei tantum
intra corpus esset receptum. Cum civitas di-
em festum ageret, omnesque comotationibus
et convivis vacarent, quidam e familiaribus
occurrit squalidus et cogitabundus. mira-
tique ac causam quaerenti, cur solus ita affec-
tus ambularet, respondit, ut vobis omnibus
potare ac feriari liceret. Nec minus insepas-
erat obesis, quorum quicquam expulit ab exer-
citu, dicens, ventrem eius vix tribus posse aut
quatuor fatis tegi. Numquam panico terrore

Plut. in apophthegm.

Plut. eod. loca.

14. — implebat^{us} nec talis tumultus eo Duce exen-
 titum invasit. Nuntiant quodam Athenien-
 sis exercitum, novis armis ornatum contra
 Iuchanos misisse. Quid tum postea? dixit, an ge-
 mit Antigidas, si Tellis novis nunciatur
 tibiis. Erat autem Tellis tibiis pessimus, An-
 tigenidas optimus. — Imperium non sibi sem-
 per sed patriae quaesivit, quippe recusanti omnia
 imperia ^{imposita} sunt. Honores ita gessit, ut
 ornamentum non accipere, sed dare dignitate
 videretur. — Numquam uxorem duxit, uti Ne-
 pos cum aliis testatur. Peutarchus quidem
 filium Stefimbrotum memorat, et Polyænum,
 uxorem, a Theobida amatam. Tamen Polyæni
 verba fidem Nepoti demere non possunt, nam
 Polyænus meretriculam dicit, quod etiam
 haud abhorret a Peutarcho, qui (in apophthegm.)
 narrat, hominem vilem, qui levē quiddam
 amiserat, Pelopida deprecante noluisse dimi-
 ttere. Sed amica postulante absolvisse, huiusce-
 di gratias agens, meretriculis conveni^{re}
 accipere, non duobus. — Nec sibi ipsi stirpem
 defaturam dixit, reliquisse enim ^{se} eum
 duas filias, victoriam Leutricam et Ma-

1) Plut. in apophthegm.

2) Justinus. l. c.

